

Ковальчук В. І.,
д-р пед. наук, доцент,
заступник директора ІППО
Київського університету
імені Бориса Грінченка, м. Київ

КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

***Анотація.** У статті обґрунтована концепція формування проектної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів, яка включає принципи, цілі, завдання та модель процесу формування проектної компетентності учнів. Модель формування процесу проектної компетентності розглядається як відображення системи змін освітньої діяльності в освітньому середовищі школи через створення відповідних організаційно-педагогічних умов.*

***Ключові слова:** компетентність, компетенція, проектна компетентність, концепція, модель розвитку проектної компетентності.*

***Постановка проблеми, її зв'язок із важливими завданнями...** Трансформаційні процеси, що відбуваються сьогодні у житті суспільства, стосуються всіх сфер його діяльності, зокрема освітньої сфери як основоположної компоненти формування особистості. Потреба українського суспільства відповідати на глобалізаційні та технологічні виклики сьогодення окреслює нові завдання перед системою загальної середньої освіти, насамперед, щодо модернізації навчально-виховного*

процесу. Пошуки шляхів, що забезпечать ефективне вирішення актуальних проблем, відбувається в процесі інноваційної діяльності, що вимагає від системи освіти створення такої мережі загальноосвітніх навчальних закладів, яка здатна задовольнити різноманітні освітні потреби школярів.

Пріоритетним завданням сучасної освіти, шкільної зокрема, визнано формування ініціативних вільних особистостей, здатних творчо мислити, самостійно приймати раціональні рішення стандартних і нестандартних життєвих, соціокультурних і професійних ситуацій, бути готовими до здійснення професійної діяльності на високому інтелектуальному і творчому рівні, спроможних не тільки вирішувати складні задачі, але і висувати проблеми, знаходити принципово нові творчі рішення.

Необхідність виконання означеного завдання у системі загальноосвітньої школи заактуалізувала питання щодо розвитку проектної компетентності учнів столичних навчальних закладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виокремлення невирішених її частин...

Різномічні питання реалізації компетентнісного підходу з кінця ХХ століття активно досліджуються зарубіжними і вітчизняними вченими (В. А. Семиченко, В. І. Байденко, А. А. Вербицький, Е. Ф. Зеєр, І. А. Зимня, Ю. Г. Татур, А. В. Хуторської, В. Д. Шадриков, С. Є. Шишов, Дж. Равен та ін.). У науково-педагогічній літературі висвітлено окремі аспекти проблеми проектування: методологічні основи проектування в освіті (Ю. В. Громико, В. В. Гура, К. І. Гур'є, Р. М. Ільїн); умови успішного проектування (В. А. Колеснікова, С. В. Кульневич, Р. Р. Каменський, С. В. Краснов; проект як особлива (проектна) форма, спосіб і

одиниця організації життєдіяльності людей (А. М. Моїсеєв, О. М. Мойсеєва; потенціал проектування для зміни освіти, розвитку особистісних якостей, формування компетенцій як освітніх результатів (В. А. Колеснікова, В. Ю. Малкова, М. П. Горчакова-Сибірська); способи використання проектної діяльності для організації освітнього процесу (Н. Ю. Пахомова, Є. С. Полат, В. Д. Чечель); теоретичні засади розвитку проектної компетентності у зв'язку з проектним змістом діяльності (В. Ю. Малкова, Н. В. Матяш, А. Ю. Володіна та ін.) тощо.

Проблематиці розвитку проектної компетентності учнів засобами інтерактивного навчання присвячені дослідження Л. І. Даниленко [2], К. Н. Поліванової [15], Н. Ю. Пахомової [14], Н. В. Матяш [12], А. В. Хуторського [19], Є. А. Вохменцева [1] та автора [7, 8, 9, 10, 11, 20].

Відзначаючи результативність проведених досліджень з проблем реалізації компетентнісного підходу в освіті, проектування і розвитку проектної компетентності, слід визнати, що питання компетентнісного підходу, проектних технологій, рефлексії, розвитку особистості педагога обговорюються не достатньо взаємопов'язано. Часто автори наукових публікацій активно вживають терміни «проектування», «проект», «проектувальна компетентність», «проектна компетентність», однак не використовують усього потенціалу проектування.

Формування мети статті... Зважаючи на актуальність проблем реалізації компетентнісного підходу, недостатню розробленість питання щодо формування проектної компетентності в системі освіти, у межах статті висвітливо авторську концепцію формування проектної компетентності в учнів загальноосвітніх навчальних закладів,

структурними елементами якої є принципи, цілі, завдання та модель процесу формування проектної компетентності учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів...

Концепція розвитку проектної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів розроблена відповідно до завдань дослідно-експериментальної роботи «Розвиток проектної компетентності учнів засобами інтерактивного навчання», що впроваджується в СШ № 98 м. Києва та з урахуванням ключових положень, закладених в Законі України «Про освіту» (№ 1060-XII, зі змінами від 11.06.2008 р.) [5], Законів України «Про інноваційну діяльність» (№ 40-IV, зі змінами і доповненнями від 25.03.2005 р. № 2505-IV) [4], «Про пріоритетні напрями інноваційного розвитку держави» [6], Положення Міністерства освіти і науки України «Про порядок здійснення інноваційної діяльності в закладах освіти» (від 17.11.2000 р. № 522) [16], затвердженої колегією Міністерства освіти і науки України програми «Середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності галузевого рівня у сфері освіти» (від 29.05.2003 р.) [17], а також Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (№ 1392 від 23 листопада 2011 р.) [3]. Концепція базується на основних положеннях означених документів та враховує нові вимоги сучасності, суспільні виклики і зміни у галузі загальної середньої освіти.

Національною Стратегією розвитку освіти в Україні до 2020 року [13] окреслено пріоритетні напрями випереджувальної інноваційної розбудови сучасного загальноосвітнього навчального закладу як основи розвитку особистості, суспільства, нації і держави та визначено основні цілі його функціонування та розвитку:

- індивідуальний розвиток особистості, розкриття її потенціалу;
- задоволення потреб економіки країни у кваліфікованій робочій силі;
- соціальна інтеграція, формування активного члена громадянського суспільства;
- закладання основ для навчання упродовж життя [13].

Інструментом досягнення проголошених цілей є компетентнісний підхід до побудови освіти, шкільної, зокрема, який ґрунтується на чотирьох базових стовпах: вміння жити разом, вміння вчитись, вміння діяти, вміння жити повноцінно, що за своєю суттю є глобальними компетентностями.

Світовою спільнотою визначено наступні характеристики ключових компетентностей:

- корисність як для кожної окремої особистості, так і для суспільства загалом;
- можливість для кожного індивіда інтегруватись у суспільство (у стандартних і нестандартних ситуаціях);
- сприяння постійному удосконаленню знань та навичок особистості відповідно до потреб часу.

У Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти визначено ключові терміни компетентнісного підходу: *компетентнісний підхід* – це спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані ключова, загальнопредметна і предметна (галузева) компетентності; *компетентність* – набута у процесі навчання інтегрована здатність учня, що складається із знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці; *компетенція* – суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень у певній сфері діяльності людини; *ключова*

компетентність – спеціально структурований комплекс характеристик (якостей) особистості, що дає можливість їй ефективно діяти у різних сферах життєдіяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів; *ключова компетенція* – певний рівень знань, умінь, навичок, ставлень, які можна застосувати у сфері діяльності людини;

Компетентнісний підхід сприяє формуванню ключових і предметних компетентностей.

До ключових компетентностей належить уміння навчатися, спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами, математична і базові компетентності в галузі природознавства і техніки, інформаційно-комунікаційна, соціальна, громадянська, загальнокультурна, підприємницька і здоров'язбережувальна компетентності, а до предметних (галузових) – комунікативна, літературна, мистецька, міжпредметна естетична, природничо-наукова і математична, проектно-технологічна та інформаційно-комунікаційна, суспільствознавча, історична і здоров'язбережувальна компетентності.

Діяльнісний підхід спрямований на розвиток умінь і навичок учня, застосування здобутих знань у практичних ситуаціях, пошук шляхів інтеграції до соціокультурного та природного середовища.

У Державному стандарті враховано можливості навчального середовища, сприятливого для задоволення фізичних, соціокультурних і пізнавальних потреб учнів [3].

З огляду на це, в середній ланці освітньої галузі заактуалізовано необхідність формування у дітей здатності самостійно мислити, здобувати і застосовувати знання, розмірковувати у процесі прийняття відповідальних рішень, чітко планувати дії, ефективно співпрацювати в різноманітних за

компонентним складом групах, бути відкритими для нових контактів і культурних зв'язків.

Означені якості є структурними складниками проектної компетентності особистості, а інтерактивне навчання вбачаємо ефективним засобом розвитку означеного утворення. Вивчення теоретичних концепцій і практичного досвіду освітян переконує, що модернізувати освіту шляхом вирішення поточних проблем традиційними методами – неможливо, що й заaktuалізувало потребу запровадження методів і технологій на основі проектної, дослідницької діяльності учнів та інтерактивного навчання. Саме робота над проектом дозволяє вибудувати безконфліктну педагогіку, разом із дітьми постійно переживати натхнення й задоволення від творчості, перетворити освітній процес у результативну творчу роботу [19, с. 53].

Сьогодні більшість учених та педагогів-практиків вважають, що саме проектна компетентність є однією з ключових, оскільки найбільш повно відповідає потребам формування Нової Якості Людини ХХІ століття, є життєво- і практико-зорінтованою, сприяє становленню соціальної зрілості учня.

Поняття «проектна компетентність» в контексті сучасної освітньої парадигми є складним особистісним утворенням. З одного боку, це пов'язано з проблемою власне розуміння понять компетентності, проектування в науковому знанні, з іншого, – з проблемою визначення психологічних умов розвитку проектної компетентності як суб'єктної характеристики майбутнього фахівця. У зв'язку із цим, особливої уваги заслуговує розгляд і визначення змістовних аспектів проектної компетентності як засобу, що дозволяє досягти позитивних результатів у процесі творення якісно нового рівня освіти, визначення організаційно-

педагогічних умов, які забезпечать її розвиток й обґрунтування можливостей оцінки з допомогою психологічних вимірjuвальних засобів.

На користь необхідності опанування проектної компетентності в науково-методичній літературі наводиться достатньо аргументів. По-перше, проектування є різновидом проблемно-розвиваючого навчання; по-друге, проектування визначає нове, сучасне, інноваційне обличчя будь-якого ЗНЗ, і, по-третє, проектування змінює тип мислення учасників проекту, наближаючи його до потреб соціуму, реалізує ідеї особистісно-зорієнтованої педагогіки.

Вирішальною сферою сучасних школярів, їх життєвих орієнтирів є діяльність, налаштована на самопізнання, самоактуалізацію, подальшу особисту та соціальну самореалізацію. Якою мірою традиційна шкільна освіта здатна забезпечити рух школяра за цими векторами розвитку?

Традиційне навчання є предметним, воно формує «мозаїчний» світогляд, оскільки сукупність монопредметних знань не дозволяє формувати системне мислення і системне бачення світу. Проблема міжпредметних зв'язків все ще далека від свого вирішення і не буде розв'язана в рамках традиційного навчання у зв'язку з тим, що вчитель і сьогодні залишається «монопредметним». Зміст освітніх програм ускладнюється, при цьому мотивація навчання за умов монологічного навчання знижується. Розвиток починається у ситуаціях, де особистість зіштовхується з проблемою, суперечливим питанням і необхідністю його вирішення.

Наразі здійснюється перехід на нові освітні стандарти, метою яких є підтримка учнів, розвиток їх здібностей та формування спектру ключових компетентностей. Досягнення означеної мети

можливе за умови використання системно-діяльнісного підходу, для реалізації якого вчитель повинен вміти, перш за все, самостійно проектувати не лише власну діяльність, а й освітню діяльність учнів, відповідно, володіти проектною компетентністю, що і визначає, в підсумку, зміст проектної компетентності вчителя як здатності проектувати і реалізовувати продуктивну освітню діяльність (навчально-дослідну, навчально-проектувальну, соціально-проектувальну, тьюторську тощо), яка забезпечує формування відповідної проектної компетентності учнів.

Формування проектної компетентності учнів дозволить подолати інформаційний дисбаланс шкільної освіти, який полягає в тому, що учні в основному пізнають світ через тексти, які містять чужі свідчення про нього, оперує термінами, які не завжди набувають особистісного сенсу. Особистість формується та розвивається насамперед у діяльності та спілкуванні, умови для яких створюють саме проектні методи навчання, що охоплюють всі області педагогічної діяльності – науково-дослідну, проектну, виховну, освітню та управлінську – в їх складних взаємозв'язках.

Процес формування проектної компетентності є особисто значущим та вважається успішним, якщо особистість:

- усвідомлює цінність і сенс власного існування, інших людей, живих істот;
- володіє базовими основами культури на рівні загальнокультурної компетентності;
- досягає в одній або декількох предметних галузях методологічної компетентності як рівня освіченості;
- вміє встановлювати успішні соціальні комунікації;
- досягає рівня соціалізації, що забезпечує автономну життєдіяльність;

- підготовлена до виконання соціальних ролей (громадянина, працівника, сім'янина тощо);
- здатна розробити технологію досягнення цілей, прогнозувати результати, коригувати власну діяльність;
- володіє способами орієнтації на ринку праці і послуг, самопрезентацією професійних здібностей;
- усвідомлює необхідність неперервної самоосвіти, саморозвитку.

Такий комплексний підхід до розуміння проектної компетентності дозволяє ідентифікувати процес її формування як розвиток пізнавальних навичок учнів, вмінь самостійно конструювати свої знання, досвід успішної орієнтації в інформаційному просторі, розвиток критичного мислення та визначати її концептуальні засади.

Концепція формування проектної компетентності – *це характеристика системи провідних ідей, принципів та цілей організації НВП, які визначають характер та спрямованість руху учня від актуального до необхідного стану.* Концепція включає в себе **принципи, цілі, завдання та модель процесу** формування проектної компетентності учнів.

Процес формування проектної компетентності – це об'єктивно обумовлений, цілеспрямований, незворотній процес, що забезпечує перехід до якісної шкільної освіти, який здійснюється переважно за допомогою впровадження інновацій у зміст навчання (структурування навчальних програм, доповнення державних навчальних програм елективними курсами тощо), оновлення методик і форм навчальної діяльності учнів (розвивальне навчання, дистанційні курси), впровадження інноваційних технологій виховання, (розвивальне виховання, орієнтація на

загальнолюдські цінності) та здійснення певних змін організаційної структури управління школою.

Школа бере на себе *місію*: досягнення кожною дитиною свого індивідуального розвитку у період навчання для її подальшої особистої та соціальної самореалізації.

Головним *стратегічним завданням* є забезпечення високої якості шкільної освіти і формування в учнів ключових компетентностей, проектної, зокрема, яка буде виконувати системо утворювальну функцію – на основі впровадження практико-орієнтованих технологій, які на дадуть змогу його випускникам бути успішними й затребуваними у суспільстві.

Для успішного розв'язання стратегічних завдань формування проектної компетентності необхідно створити відповідні організаційно-педагогічні умови, а саме: оновлення змісту шкільної освіти, застосування сучасних технологій навчання і виховання, розвитку «самостей» учнів та їхніх здібностей із метою формування особистості випускника з інноваційним типом мислення культури поведінки. Формування проектної компетентності ґрунтується *на принципах*: гуманізму, демократизму, системності, інноваційності, інтеграції науки в освітні процеси, випереджального розвитку, відкритості освіти, особистісного цілепокладання учня, вибору індивідуальної освітньої траєкторії, продуктивності навчання.

Перспективами формування проектної компетентності є:

- створення організаційно-педагогічних умов для формування багатоваріантної, різнорівневої, особистісно зорієнтованої, відкритої системи освіти в школі;

- курс на особистісно-орієнтоване навчання та виховання учнів, що актуалізує ідеї гуманістичної парадигми освіти, головною метою якої є забезпечення цілеспрямованого систематичного розвитку особистості з інноваційним типом мислення поведінки та культури захисту її прав;

- повна інформатизація навчально-виховного й управлінського процесів у школі;

- внесення якісних змін у зміст підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації педагогічних працівників .

Означені пріоритетні напрями інноваційних процесів у школі сприятимуть формуванню проектної компетентності учня та вчителя.

Проведений аналіз діяльності школи та визначення курсу її якісних зміни дав змогу корегувати мету і завдання інноваційного розвитку закладу.

Метою діяльності педагогічного колективу є науково-методичне обґрунтування процесу формування проектної компетентності учнів, як компетентності, що забезпечить якісний інтегральний результат процесу виховання, навчання, розвитку особистості кожного випускника школи; його подальшу особисту та соціальну самореалізацію.

Завдання діяльності школи – це сутнісні напрями, шляхи, етапи та очікувані звершення в ході перманентної реалізації закладом своєї місії: створити умови для розвитку кожного учня з урахуванням його можливостей, пізнавальних інтересів і схильностей; освіта, яку одержують учні, повинна забезпечити їх самореалізацію сьогодні й у майбутньому.

Суб'єктами інноваційного розвитку визначено усіх учасників навчально-виховного процесу: адміністрація, вчителі, учні та їх батьки, члени

громадськості, представники органів управління освіти.

Об'єктами інноваційного розвитку є: освітня (педагогічна) система школи; навчально-виховний процес; організаційно-педагогічні умови формування проектної компетентності; інноваційне освітнє середовище.

Технологіями інноваційного розвитку є:

- інноваційні технології управління навчальним закладом;
- практико-орієнтовані технології у навчанні та вихованні учнів школи;
- проектні технології у навчально-виховному процесі;
- інтерактивні методи навчання.

Реалізація концепції передбачає розроблення прогностичної моделі процесу формування проектної компетентності та Програму її формалізації.

Модель формування процесу проектної компетентності розглядається як відображення системи змін освітньої діяльності в освітньому середовищі школи через створення відповідних організаційно-педагогічних умов. Структурними елементами моделі виступають управлінський, концептуальний, організаційний, освітній, ресурсний, технологічний компоненти.

Характерними особливостями моделі є:

- виявлення і фіксація у концепції, програмі і планах, що до формування проектної компетентності місії школи, потреб, стратегічних цілей і завдань освітньої діяльності; що надасть змогу обґрунтувати нову перспективу і новий режим її діяльності, впроваджувати новітні наукові досягнення, визначити оптимальні шляхи й засоби вирішення завдань, поставлених перед школою;

- *впровадження інноваційних технологій управління* школою, які базується на демократичних цінностях, цінностях особистісного розвитку саморозвитку, самореалізації педагогів в процесі професійної діяльності, спрямовані на залучення їх до управління школою-інтернатом спільно з адміністрацією, батьками, учнями, представниками громадських організацій та підтримання інноваційних освітніх процесів;

- *формування внутрішньошкільної системи підготовки і науково-методичного супроводу інноваційної освітньої діяльності вчителів* з метою підвищення їх інноваційної активності, мотивації до розроблення і впровадження проектних методик, технологій, продукування інноваційних ідей.

Мета реалізації моделі формування та розвитку проектної компетентності учнів – підготовка функціонально грамотного, компетентного, освіченого випускника школи.

Розроблена в результаті аналізу наукової та науково-методичної літератури модель формування та розвитку проектної компетентності учнів базується на розумінні диференціації та взаємозв'язку зовнішніх та внутрішніх умов. При цьому до зовнішніх умов віднесено соціально-педагогічні, а до внутрішніх – організаційно-педагогічні умови формування проектної компетентності учнів.

Соціально-педагогічні умови включають в себе насамперед підготовку вчителя, здатного професійно організувати навчання за технологією проектування. Така підготовка може здійснюватись в процесі професійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації в системі післядипломної педагогічної освіти чи методичної роботи

безпосередньо в загальноосвітньому навчальному закладі.

В межах дослідно-експериментальної роботи така підготовка здійснювалась за рахунок участі педагогічних працівників у спеціально організованих семінарах, тематичних педагогічних радах, засіданнях методичних об'єднань та участі у семінарах-тренінгах. Таке спеціально організоване навчання забезпечує чітке розуміння педагогічними працівниками всіх етапів підготовки, планування та реалізації навчального дослідницького проекту.

Безпосереднє забезпечення процесу формування проектної компетентності відбувається за рахунок реалізації 3 складових: організаційно-педагогічного; навчально-методичного та технологічного елементів. При цьому організаційно-педагогічна складова передбачає створення комфортного освітнього середовища; оптимізацію самоосвітньої діяльності; інтерактивні форми організації навчання; соціальна практика (проекти); організація тьюторської служби.

Під створенням комфортного освітнього середовища розуміється забезпечення сприятливих психологічних умов для підготовки, здійснення та презентації результатів спільної діяльності учасників групи, що працює над реалізацією проекту.

До навчально-методичної складової віднесено: розробка навчального плану; структурування навчальних програм; розробка НМК; підготовка методичних рекомендацій.

Розробка навчального плану при цьому має на меті створення системи реалізації навчальних, навчально-виховних та соціальних проектів, які забезпечуватимуть інтеграцію теоретичних знань учнів із різних навчальних предметів та формування досвіду їх використання для вирішення практико-орієнтованих дослідницьких завдань.

З цією метою поводиться структуризація навчальних програм, яка дозволяє виділити спільні та взаємопов'язані елементи в програмах із різних навчальних дисциплін, на основі яких в подальшому відбувається планування інтердисциплінарних проектів.

Підготовка навчально-методичних комплектів відбувається в процесі спільної діяльності міжпредметних творчих груп вчителів, які на основі проведеного аналізу та структуризації навчальних програм формують тематику проектних досліджень для різних цільових груп учнів, з урахуванням їх нахилів та здібностей, освітніх запитів тощо.

До НМК доцільно включати наступні елементи: порівняльний аналіз навчальних програм для даної вікової категорії (наприклад 8 клас); плани проектів, що інтегрують зміст різних навчальних предметів (наприклад: фізика, музика і образотворче мистецтво або історія, фізика та астрономія); план реалізації проекту; вчительську презентацію (буклет), інструктивні матеріали та оцінювальний апарат.

Технологічне забезпечення реалізується шляхом відбору та використання тих технологій навчання, що забезпечують ефективне формування та розвиток проектної компетентності учнів. Вивчення науково-методичної літератури, систематизація та аналіз інформації дозволили виділити найбільш ефективні технології – проблемне навчання; власне проектне навчання та кейс-технології, як такі, що передбачають організацію самостійної дослідно-пошукової навчальної діяльності тих, хто навчається; широку опору на наявний життєвий досвід; можливість залучення та реалізації між предметних зв'язків, що сприяє формуванню цілісної картини світу в тих, хто навчається.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вохменцева Е. А. Проектная деятельность учащихся как средство формирования ключевых компетентностей [Текст] / Е. А. Вохменцева // Актуальные задачи педагогики: материалы междунар. науч. конф. (г. Чита, декабрь 2011 г.). — Чита: Издательство Молодой ученый, 2011. — С. 58-65.
2. Даниленко Л. І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітньому навчальному закладі: монографія. — К.: Міленіум, 2004. — 352 с.
3. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (№ 1392 від 23 листопада 2011 р.). [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/>.
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» (№ 40-IV від 4 липня 2002 р.) // Відомості Верховної Ради (ВВР). — 2002. — № 36. — С. 266.
5. Закон України «Про освіту» (№ 1060-ХІІ, із змінами від 11.06.2008 р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.osvita.org.ua/pravo/law_00/part_3.html.
6. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (№ 433-IV від 16 січня 2003 р.) // Відомості Верховної Ради (ВВР). — 2003. — № 13. — С. 93.
7. Ковальчук В. І. Проектна діяльність у початковій школі / В. І. Ковальчук, Л. П. Литвин, Н. М. Кривенко. // Завуч. — 2014. — №24. — С. 2–17.
8. Ковальчук В. І. Розвиток проектної компетентності учнів / В. І. Ковальчук, Л. П. Литвин. // Школа. — 2013. — № 12. — С. 53.
9. Ковальчук В. І. Ефективний урок: технології, структура, аналіз / В. І. Ковальчук. — К. : Шк. світ, 2011. — 128 с.

10. Ковальчук В. І. Інноваційні підходи до організації навчального процесу / В. І. Ковальчук. – [2-е вид. доп. і перероб.]. – К. : Шк. світ, 2011. – 128 с.

11. Ковальчук В. І. Створення сприятливого навчального середовища. Тренінги / [за заг. ред. В. Ковальчука, упор. Л. Галіцина]. – К. : Шк. світ, 2011. – 128 с.

12. Матяш Н. В., Володина Ю. А. Методика оценки проектной компетентности студентов [Электронный ресурс] // Психологические исследования: электрон. науч. журн. 2011. N 3(17). URL: <http://psystudy.ru>

13. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. Режим доступу: http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf

14. Пахомова Н.Ю. Метод учебного проекта в образовательном учреждении: Пособие для учителей и студентов педагогических вузов. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: АРКТИ, 2005. – 112 с.

15. Поливанова К.Н. Проектная деятельность школьников: пособие для учителя / К.Н. Поливанова. – 2-е изд. – М.: Просвещение, 2011. – 192 с.

16. Положення Міністерства освіти і науки України «Про порядок здійснення інноваційної діяльності в закладах освіти» (від 17.11.2000 р. № 522) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ndl.ipro.org.ua/node/50>

17. Програма «Середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності галузевого рівня у сфері освіти» (від 29.05.2003 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/basere/ua-cmtazt.htm>

18. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015 - 2025 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvitaua.com/2014/11/mon-concept/>.

19. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Народное образование. 2003. № 2. С. 55–61.

20. Як стати майстерним педагогом : посібник з особистісно-зорієнтованого навчання : навчальний посібник / [В. І. Ковальчук, Л. М. Сергєєва, І. В. Ілько, Г. Г. Русанов] ; за ред. Л. І. Даниленко. – К. : ТОВ «Етіс Плюс», 2007. – 136 с.

REFERENCES

1. Vokhmentseva E. A. Proektnaya deyatel'nost' uchashchikhsya kak sredstvo formyrovaniya klyuchevykh kompetentnostey [Tekst] / E. A. Vokhmentseva // Aktual'nye zadachy pedahohyky: materyaly mezhdunar. nauch. konf. (h. Chyta, dekabr' 2011 h.). — Chyta: Yzdatel'stvo Molodoy uchenyy, 2011. S. 58-65.

2. Danylenko L. I. Upravlinnya innovatsiynoyu diyal'nisty v zahal'noosvitn'omu navchal'nomu zakladi: monohrafiya. – K.: Milenium, 2004. – 352 s.

3. Derzhavnyy standart bazovoyi i povnoyi zahal'noyi seredn'oyi osvity (№ 1392vid 23 lystopada 2011 r.). [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://old.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/>.

4. Zakon Ukrayiny «Pro innovatsiynu diyal'nist'» (№ 40-IV vid 4 lypnya 2002 r.) // Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR). – 2002. – № 36. – S. 266.

5. Zakon Ukrayiny «Pro osvitu» (№ 1060-XII, iz zminamy vid 11.06.2008 r.) [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.osvita.org.ua/pravo/law_00/part_3.html.

6. Zakon Ukrayiny «Pro priorytetni napryamy innovatsiynoyi diyal'nosti v Ukrayini» (№ 433-IV vid 16 sichnya 2003 r.) // Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR). – 2003. – № 13. – S. 93.

7. Koval'chuk V. I. Proektna diyal'nist' u pochatkoviy shkoli / V. I. Koval'chuk, L. P. Lytvyn, N. M. Kryvenko. // Zavuch. – 2014. – №24. – S. 2–17.
8. Koval'chuk V. I. Rozvytok proektnoyi kompetentnosti uchniv / V. I. Koval'chuk, L. P. Lytvyn. // Shkola. – 2013. – №12. – S. 53.
9. Koval'chuk V. I. Efektyvnyy urok: tekhnolohiyi, struktura, analiz / V. I. Koval'chuk. – K. : Shk. svit, 2011. – 128 s.
10. Koval'chuk V. I. Innovatsiyini pidkhody do orhanizatsiyi navchal'noho protsesu / V. I. Koval'chuk. – [2-e vyd. dop. i pererob.]. – K. : Shk. svit, 2011. – 128 s.
11. Koval'chuk V. I. Stvorennya spryiatlyvoho navchal'noho seredovyshcha. Treninhy / [za zah. red. V. Koval'chuka, upor. L. Halitsyna]. – K. : Shk. svit, 2011. – 128 s.
12. Matyash N. V., Volodyna Yu. A. Metodyka otsenky proektnoy kompetentnosti studentov [Электронны ресурсы] // Psykholohycheskye yssledovannya: elektron. nauch. zhurn. 2011. N 3(17). URL: <http://psystudy.ru>
13. Natsional'na stratehiya rozvytku osvity v Ukraini na 2012–2021 roky. Rezhym dostupu: http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf
14. Pakhomova N.Yu. Metod uchebnogo proekta v obrazovatel'nom uchrezhdenyy: Posobye dlya uchytely y studentov pedahohycheskykh vuzov. — 3-e yzd., yspr. y dop. — M.: ARKTY, 2005. — 112 s.
15. Polivanova K.N. Proektnaya deyatel'nost' shkol'nykov: posobye dlya uchytelya / K.N. Polyvanova. – 2-e uzd. – M.: Prosveshchenye, 2011. – 192 s.
16. Polozhennya Ministerstva osvity i nauky Ukrainy «Pro poryadok zdiysnennya innovatsiynoyi diyal'nosti v zakladakh osvity» (vid 17.11.2000 r. № 522) [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ndl.ippo.org.ua/node/50>

17. Prohrama «Seredn'ostrokovi priorityetni napryamy innovatsiynoyi diyal'nosti haluzevoho rivnya u sferi osvity» (vid 29.05.2003 r.) [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ua-info.biz/legal/basere/ua-cmtazt.htm>

18. Proekt Kontseptsii rozvytku osvity Ukrainy na period 2015 - 2025 rokiv [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.osvitaua.com/2014/11/mon-concept/>.

19. Khutorskoy A.V. Klyuchevye kompetentsyy kak komponent lychnostno-oryentirovannoy paradyhmy obrazovannya // Narodnoe obrazovanye. 2003. N 2. S. 55–61.

20. Yak staty maysternym pedahohom : posibnyk z osobystisno-zoriyentovanoho navchannya : navchal'nyy posibnyk / [V.I. Koval'chuk, L.M. Serheyeva, I.V. Il'ko, H.H. Rusanov] ; za red. L.I. Danylenko. – K. : TOV «Etis Plyus», 2007. – 136 s.

Kovalchuk V. I. Concept formation of design competence pupils of secondary schools

Annotation. In the article the concept of design competence formation of students of secondary schools, which includes principles, goals, objectives and model of the formation of design competence of students. Model formation process design expertise is seen as a reflection of changes in the system of education in the educational environment of the school by creating appropriate organizational and pedagogical conditions.

Keywords: competence, competence, project competence concept model of design competence.

Ковальчук В. И. Концепция формирования проектной компетентности учащихся общеобразовательных учебных заведений

***Аннотация.** В статье обоснована концепция формирования проектной компетентности учащихся общеобразовательных учебных заведений, которая включает в себя принципы, цели, задачи и модель процесса формирования проектной компетентности учащихся. Модель формирования процесса проектной компетентности рассматривается как отражение системы изменений образовательной деятельности в образовательной среде школы через создание соответствующих организационно-педагогических условий.*

***Ключевые слова:** компетентность, компетенция, проектная компетентность, концепция, модель развития проектной компетентности.*